

Kazanım No
8.3.1

KAZANIM TESTİ
Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney
Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.

1. Doğu Cephesi'nde Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak isteyen Ermeniler ile savaşılmıştı. TBMM Hükümeti'nin 15. Kolordu komutanı Kazım Karabekir Paşa'yı Doğu Cephesi Komutanlığına atamasıyla mücadele başlamış oldu. Harekete geçen Kazım Karabekir Paşa Ermenileri kesin bir mağlubiyete uğratarak Doğu Anadolu'nun tamamını kurtardı. Ermenilerin isteği üzerine Gümrü Antlaşması imzalandı (3 Aralık 1920). Antlaşmayla; Kars, Sarıkamış, Iğdır, Kağızman Türk Devleti'ne verilecek. Doğu sınırı, Aras Nehri ve Çıldır Gölü'ne kadar uzanacak. Ermenistan Hükümeti, Sevr Barış Antlaşması'nı tanımayacak. Ermenistan, TBMM'nin aleyhinde çalışmayacak. Gümrü Barışı, TBMM Hükümeti'nin uluslararası alanda kazandığı ilk askeri ve siyasi başarıdır. Sevr Antlaşması'nın geçersizliği ilk kez uluslararası antlaşmada onaylanmıştır. Ermenilerle olan çatışmanın bitmesi ile buradaki güçlerin büyük bir kısmı Batı Cephesi'ne gönderilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Doğu sınırimız kesin olarak çizilmiştir.
- B) Batı cephesindeki birliklerimiz güçlendirilmiştir.
- C) TBMM'nin dış politikadaki etkinliğini artırmıştır.
- D) Toprak kazanımı olmuştur.

2.

Doğu cephesi komutanı Kazım Karabekir, bölgede Ermenilere karşı, emrindeki düzenli birliklerle başlattığı hareketin sonucunda Kars'ı Ermenilerden geri almıştır. Bu başarılı hareketin ardından Ermenilerle Gümrü Antlaşması yapılmıştır. Bu antlaşmada Ermeniler Sevr antlaşmasında kendilerine vaad edilen Kars ve Ardahan çevrelerinden vazgeçtiklerini resmen kabul etmişlerdir. Bu gelişme aynı zamanda Milli mücadelenin ilk başarısı ve TBMM'nin resmen tanındığı ilk antlaşma olarak tarihe geçmiştir.

Açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ermeniler Sevr'in hükümsüzlüğünü kabul etmiştir.
- B) TBMM'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan olmuştur.
- C) Askeri başarı siyasi başarıyla sonuçlanmıştır.
- D) Yeni kurulan düzenli orduya güven artmıştır.

3.

“Biliyorsunuz ki, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan beri Ermeniler, gerek Ermenistan sınırı içinde gerek sınıra yakın yerlerde Türkleri toptan öldürmekten vazgeçmiyorlardı. 1920'nin sonbaharında Ermeni kıyımları dayanılmaz bir kerteğe geldi. Ermeniler üzerine yürümeye karar verdik. 9 Haziran 1920'de doğu bölgesinde geçici seferberlik ilan ettik.”

Mustafa Kemal

Mustafa Kemal'in yukarıdaki sözleri seçeneklerdeki hangi konu hakkında bilgi vermektedir?

- A) Doğu cephesinin açılma gerekçesi.
- B) Tehcir kanununun çıkarılma süreci.
- C) Kazım Karabekir'in komutan seçilme sebebi.
- D) Gümrü Antlaşması'nın imzalanmasının gerekliliği.

4. Gümrü Antlaşması ile Doğu Anadolu güvenlik altına alındıktan sonra Kazım Karabekir kendi ordusundan bir kısım askeri ve cephaneyi Batı Cephesi'ne yardım amaçlı göndermiş ve milli mücadelenin Batı Cephesi'ni takviye etmiştir. Sakarya Savaşı'ndan önce yapılmaya başlanan bu yardımların en büyük kısmı ise Büyük Taarruz öncesi yapılmıştır. Gönderilen yardım o denli büyüktür ki neredeyse Büyük Taarruz öncesi Batı ordusunun cephanesinin çoğunluğu Doğu Cephesi'nden gönderilmiştir diyebiliriz. Batı Cephesi'ne takviye edilen tüm bu cephaneler özellikle Kazım Karabekir'in Ermeniler'e karşı yaptığı başarılı savaşlarda ele geçirmiş olduğu cephanelerdir. Yapılan bu yardımlar milli mücadelenin başarıyla sonuçlanmasında önemli bir katkı sağlamıştır. (Kaynak: Kazım Karabekir; Paşaların Hesaplaşması.)

Buna göre;

- I. Doğu Cephesi'ndeki kazanım Batı Cephesi'ni olumlu etkilemiştir,
- II. Kazım Karabekir'in girişimleri milli mücadeleye büyük katkı yapmıştır,
- III. Doğu Cephesi'ndeki başarı Batı Cephesi'ndeki kadar önemlidir,

çıkartımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I-II
- B) II-III
- C) I-II-III
- D) I-III

5.

(I) İngiltere I.Dünya Savaşı sonunda Ermenilere destek vererek Ermenilerin bağımsız devlet kurmalarını sağladı. (II) Ermeniler Doğu Anadolu'da kendilerinin çoğunlukta olduğunu iddia ettiler. (III) ABD asıllı General Harbord Doğu Anadolu'da Ermenilerin çoğunlukta olmadığını belirten raporunu açıkladı. (IV) İtilaf devletleri önce Mondros ateşkesinde Ermenilerin lehine 24. Maddeyi, sonrasında ise Sevr Anlaşması'na Doğu Anadolu'yu içine alan bir Ermenistan devletinin kurulması maddesini eklediler. (V) Harbord raporuna ve Türk halkının tepkisine rağmen bu girişimlerden destek alan Ermeniler saldırıya geçtiler.

Yukarıdaki açıklamaya göre kaç numaralı cümle Ermenilerin saldırıya geçme nedenidir?

- A) IV B) III C) II D) I

6.

Gümrü Anlaşması Kararları

Aras ve Çıldır Gölü hattı sınır kabul edilecek.
Kars, Kağızman, Sarıkamış ve Iğdır Türklere verilecek.
Ermeniler Sevr Anlaşması'yla kendilerine vaad edilen Doğu Anadolu topraklarından vazgeçecek.
Ermeniler Misak-ı Milli'yi kabul edecek.
Ermeniler Sevr Anlaşması'nı ve Türkiye aleyhine olan diğer anlaşmaları tanımayacak.

Anlaşma maddelerine bakarak;

- I. Misak-ı Milli'nin bir bölümü gerçekleşmiştir.
- II. Sevr Anlaşması'nın geçersizliği Ermenilerce kabul edilmiştir,
- III. Ermenilerin Türk topraklarındaki iddiaları geçersiz olmuştur,

Bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A)I-II B)II-III
C)I-III D)I-II-III

7. Güney Cephesi düzenli orduların savaşmadığı tek cephe. Bölgede Fransız ve işgalcilere ve işbirlikçi Ermenilere karşı bölgesel cemiyetlerce kahramanca mücadeleler verilmiştir. Maraş, Urfa ve Antep'te yorucu mücadelelerden sonra Fransızların direnci kırılmıştır. Sakarya zaferinden sonra Fransızlarla imzalanan Ankara Antlaşmasıyla Fransızlar bölgeyi terk etmişlerdir. TBMM, Antep'e olağanüstü gayretinden dolayı 6 Şubat 1921'de "Gazi" ünvanını vermiştir. Halkın kahramanca mücadelesinden dolayı Maraş'ın adı 7 Şubat 1973'te "Kahramanmaraş" olarak değiştirilmiştir. Urfa dillere destan direnişinden dolayı 12 Haziran 1984'te Şanlıurfa adını almıştır.

Açıklamaya göre aşağıdaki bilgilerden hangisi hatalıdır?

- A) Fransız ve Ermeniler ortak hareket etmişlerdir.
- B) Düzenli ordunun gücünü artırmıştır.
- C) Cephe bölgesel direniş güçleri etkin mücadele sergilemiştir.
- D) Yöre halkının gösterdiği mücadele azmi ödüllendirilmiştir.

8.

BAYRAK OLAYI

Fransız Yüzbaşı Andre, 30 Kasım 1919'da Maraş kalesinde ve resmî dairelerde bulunan Türk bayraklarının indirterek yerine Fransız bayraklarını astırmıştır. Bunun üzerine Ulu Cami'de toplanan Maraşlılar kale burcundaki Fransız bayrağını indirmişler ve Hükümet binasından getirilen Türk bayrağını yeniden kaleye çekmişlerdir. Fransızlar, bu olaya önderlik edenleri halkı isyana teşvik etmek suçuyla tutuklamışlardır. Bu tutuklamaların halkı sindirmek yerine daha da coşturması üzerine, Maraş'a gelen Fransız General halkın önde gelenleriyle görüşme yapmıştır. Tutukluların büyük bir kısmı serbest bırakılmıştır. Ancak bu da gerginliği ortadan kaldırmamış, gerginlik silahlı çatışmaya dönüşmüştür. Ermeniler de Fransız birlikleri ile beraber halka saldırılara başlamıştır. Buna karşılık halk, planlı ve kararlı bir tavırla direnmeye başlamıştır.

Verilen bilgilerden hareketle Maraş halkı için;

- I. Bağımsızlığı korumada kararlı davranmış,
- II. Kuvayimilliyeye ruhuyla hareket etmiş,
- III. Fransızlara boyun eğmiştir,

Çıkarımlarından hangileri söylenebilir?

- A)I-III B)I-II
C)II-III D)Yalnız I

9. Mondros Ateşkes Anlaşması sonrası Maraş, 22 Şubat – 1 Kasım 1919 tarihleri arası İngiliz kuvvetleri tarafından; İngilizlerin çekilmesinden sonra da 29 Ekim 1919 ile 11 Şubat 1920 tarihleri arasında Fransız kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. Bu işgaller üzerine Elbistan'da Maraş Müdafaa-i Hukuk cemiyeti kurularak çalışmalarına başlamıştır. İngiliz gizli belgelerine göre Maraş'ı işgal eden 18000 kişilik Fransız kuvvetlerinin üçte ikisi bu ordunun üniformasını taşıyan Ermenilerden oluşuyordu.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Mondros Ateşkesinden sonra işgal alanlarında değişimler yaşanmıştır.
- B) İşgale karşı bölgesel direniş hareketi doğmuştur.
- C) Fransızlar Ermenilerin desteği ile işgal girişiminde bulunmuştur.
- D) Fransızlar işgalden sonra bölgeyi İngilizlere devretmiştir

10. Yüzbaşı Ali Saip (Ursavaş), Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle düşmanı Urfa'dan atmak için Ocak 1920'de direniş başlatmıştır. Harekâtın son hazırlıklarını, Diyarbakır'dan yürüten Yüzbaşı Ali Saip Bey 7 Şubat 1920'de, Urfa'daki Fransız komutanlığına bir ultiatom vermiştir. Şehrin 24 saat içinde terk edilmesini istemiş ve birliklerini Karaköprü'ye getirmiştir. Yüzbaşı Ali Saip Bey, emrindeki birliklerle Fransız kuvvetlerine karşı yoğun bir muharebeye girişmiştir. Türk birliklerinin özverili mücadelesi Fransız kuvvetlerinin bütün direnç gücünü kırmıştır. Fransızlar, 10 Nisan 1920'de önemli kayıplar vererek Urfa'yı terk etmişlerdir. Maraş yenilgisinden sonra, Urfa'da da uğradıkları hezimet, Fransızları ciddi biçimde sarsmıştır. Fransızlar daha sonra Urfa'yı yeniden ele geçirmek istedilerse de alınan savunma önlemleri nedeniyle bu girişimlerinden vazgeçmek zorunda kalmışlardır.

Yukarıdaki açıklamada verilen Ali Saip Bey'in durumuyla ilgili hangi bilgiye ulaşamaz?

- A) Ali Saip Bey komutasındaki düzenli ordu birlikleri başarılı sonuç elde etmiştir.
- B) Ali Saip Bey Mustafa Kemal'in verdiği sorumluluğu başarıyla yerine getirmiştir.
- C) Ali Saip Bey Fransızlara karşı planlı bir şekilde hareket etmiştir.
- D) Ali Saip Bey'in aldığı tedbirler Fransızların çabalarını boşa çıkarmıştır.

11.

İşgallere karşı ilk direniş, güney illerinde kendiliğinden başlamıştır. Bu yüzden Güney Cephesi, Kuvayımilliye'nin ilk cephesidir. İşgallere karşı ilk silahlı direniş Dört Yol'un Fransızlar tarafından işgali üzerine başlamış ve "KARA HASAN MÜFREZESİ" adıyla ilk Kuvayımilliye birliği kurulmuştur.

Yukarıdaki açıklamadan aşağıdaki hangi bilgiye ulaşamaz?

- A) Kuvayımilliye'in ilk görüldüğü cephe hangisidir?
- B) İlk çatışma nerede başlamıştır?
- C) Kara Hasan Müfrezesi kimden emir almıştır?
- D) Kuvayımilliye ilk mücadelesini kime karşı yapmıştır?

12.

ÖRNEK 1: Fransızların Maraş'a girişinden iki gün sonra Fransız askerleri Türk kadınlarının yolunu kesti. "Burası artık Türklerin değildir. Fransız ülkesinde peçe ile gezilmez!" diyerek içlerinden birinin peçesini yırttılar. Olay yerine toplana halkın protestolarına ateşle karşılık verip birkaç kişiyi yaralayan Fransızlara karşı Sütçü İmam, tabancasıyla ateş açıp olayı başlatan askeri öldürdü.

ÖRNEK 2: Fransızların Maraş kalesindeki Türk bayrağını indirip Fransız bayrağı çekmeleri protestoları artırdı. Ezan okunduktan sonra Ulu Cami'de toplanan halk hep bir ağızdan "Bayraksız namaz kılınmaz!" diye bağırdı. O sırada cami imamı Rıdvan Hoca'nın "özgürlüğü olmayan bir milletin Cuma namazı kılması doğru olmaz!" sözleri ile Maraş halkı yürüyüşe geçti ve kaleye tekrar Türk bayrağı asıldı.

Yöre halkının örnek olaylardaki tumumuyla ilgili;

- I. Mücadeleci oldukları,
 - II. Özgürlüğe önem verdikleri,
 - III. Haklarını savunmada kararlı oldukları,
 - IV. Çekingen davrandıkları,
- durumlarından hangilerine sahip oldukları söylenebilir?**

A)I-III-IV

B)II-III-IV

C)I-II-III

D)I-III

13. **DURUM 1:** TBMM'nin emri ile Ermenilerin üzerine yürüyen Kazım Karabekir Paşa kısa sürede üstünlüğü ele geçirmiş ve Ermeniler barış istemek zorunda kalmıştır. İmzalanan Gümrü anlaşması ile Ermenilerle çatışma durumu sona ermiştir.

DURUM 2: Batı Cephesi'nde düzenli ordunun Yunanlılara karşı zaferden zafere koşması Fransızları tedirgin etmiştir. Sakarya zaferinden sonra imzalanan Ankara Anlaşması ile Anadolu'dan çekilmeyi kabul etmişlerdir.

Verilen iki durumdan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Askeri başarılar siyasi başarıları da beraberinde getirmiştir.
- B) Misak-ı Milli sınırlarına ulaşılmıştır.
- C) Milli mücadelenin askeri safhası sona ermiştir.
- D) Batı cephesindeki başarılar Doğu ve Güney cephelerinin kapanmasını sağlamıştır.

14.

Kazım Karabekir Paşa anlatıyor:

"Anlaşma şartlarımızı kabul etmeyen Ermenilere karşı taarruz başlattım. Son darbelerden sonra Ermeniler anlaşma şartlarımızı kabul ettiler. Anlaşma şartı olarak 2000 tüfek, üç batarya seri atışlı dağ topu ve 40 makinalı tüfeği Ermenilerden alarak Şark (doğu) Cephesi'nin ilk zafer hediyesi olarak Garp (batı) Cephe'mize gönderdim. Ermenilerin Sevr anlaşmasındaki imzalarını geri aldirdik. Bugünü, bu uğursuz anlaşmanın yırtıldığı gün olarak kutladık."

Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz. (düzenlenmiştir)

Kazım Karabekir'in ifadesine göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Kazım Karabekir siyasi ve askeri bir zafer elde etmiştir.
- B) Doğu'daki güçlerin tamamı Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.
- C) Ermenilerle Doğu'daki silahlı çatışma sonlanmıştır.
- D) Ermeniler Türk topraklarındaki hayallerinden vazgeçmiştir.

15. Güney Cephesi muharebeleri sonrası, Fransızlar Türk yurdunda tutunamayacaklarını anlayarak Urfa, Antep ve Maraş'ta bulunan bütün birliklerini Suriye'ye çekmişlerdir. Sakarya Meydan Muharebesi sonrası 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Antlaşması ile, Güney Cephesi'ndeki savaş durumu sona ermiş, sınır belirlenerek Fransız kuvvetleri tamamen bu sınırın güneyine çekilmiştir. Güney Cephesi muharebelerinin sona ermesiyle burada mücadele eden birliklerimizin bir kısmı Batı Cephesi'ne kaydırılmış ve buradaki birliklerimizin takviyesi sağlanmıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Fransızlar Anadolu'dan çekilmiştir.
- B) Batı Cephesi güçlendirilmiştir.
- C) Batı'da yaşanan bir durum Güney Cephesi'ni etkilemiştir.
- D) Fransızlardan bol miktarda mühimmat ele geçirilmiştir.

16.

Fransızlar Maraş'ın çevresindeki hakim mevkilere makineli tüfek ve top yerleştirerek, şehri sürekli ateş altına almışlardır. Bu durum karşısında sokakları kullanamayan Kuvayımilliyeye birlikleri evlerin duvarlarına delikler açarak ve evden eve geçerek, gece gündüz savaşmışlardır. Böylece bölge bölge düşman mevzilerini ele geçirmiştir. Fransızlar hiç ummadıkları bir biçimde Kuvayımilliyeye birlikleri ve kadınli erkekli halkla savaşmaya başlamıştır. Maraşlıların, düşmanı imha etmek için büyük bir özveriyle evlerini bile yakarak mücadele etmesi, Fransız askerlerin moral gücünü yok etmiştir.

Buna göre;

- I. Kuvayımilliyeye birlikleri mevcut şartlara göre yeni mücadele yöntemi geliştirmiştir,
- II. Halk büyük bir fedakarlık örneği sergilemiştir,
- III. Yöre halkı işgale karşı birlik ve beraberlik içinde mücadele vermiştir,
- IV. Ümidi kırılan Fransızlar anlaşma yapmak durumunda kalmıştır.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) I-II-III
- B) I-III-IV
- C) II-III-IV
- D) I-II-III-IV

CEVAPLAR

1	A	9	D
2	D	10	A
3	A	11	C
4	C	12	C
5	A	13	A
6	D	14	B
7	B	15	D
8	B	16	A